

Milenijna wieża obserwacyjna

wali jako środek do czyszczenia garnków.

Na ulicach wsi możemy zachwycać się wieloma chłopskimi domami w oryginalnym stanie. **Dom Gospodarski** przedstawia życie rodziny średnio zamożnego właściciela ziemskiego z początku XX wieku. Dom z bocznym gankiem wybudowano w roku 1911 w stylu tradycyjnym. W pobliżu znajduje się pokój pamiątkowy słynnego Cserépfalvi Imre urodzonego się w wiosce. Pierwotnie nosił nazwisko Deutsch, ale ze względu

na wspomnienia łączące go z wioską przybrał nazwisko Cserépfalvi. W roku 1936 w Budapeszcie założył Wydawnictwo Książek Cserépfalvi. Jego przyjaciółmi byli Radnóti Miklós, Szabó Zoltán, Kovács Imre i Faludy György. Mieszczący się na miejscu jego rodzinnego domu pokój pamiątkowy, wiarygodnie pokazuje nam życie legendarnego wydawcy książek. Kolumna Pamiątkowa Cserépfalwiego stojąca przed Domem Kultury została wykonana w roku 2000, z okazji setnej rocznicy narodzin Imre Cserépfalvi. Autorem jej był rzeźbiarz Pauer Gyula, laureat nagrody im. Munkacziego. Warto zobaczyć wystawę **Szegedy Barnáné, jej własnych haftów** przy ulicy Kossuth L. pod num. 35., oraz znajdującą się przy ulicy Kossuth L. pod num. 100. Art Galerię, gdzie zobaczymy obrazy i ceramikę.

Kalwiński kościół o wysokości 54 metrów, utrzymany w stylu neogotyckim, mający 1300 miejsc siedzących, jest jednym z największych kościołów kalwińskich komitatu Borsod-Abaúj-Zemplén. Wybudowano go w roku 1898 na 1000 letnią rocznicę Milenium. Jego ambona i krzesła kapłanów pochodzą z XVIII wieku.

Obok szczytu Mész na pastwisku Cserépi i na równinie Zimna Studnia (Hideg-kút) odbywało się wypas świń w dębinie lub buczynie, gdzie widnieją kilka sto tysięcy dęby korkowe, dęby bezszypułkowe. Po przerwaniu wypasu świniami zaczęły się rozróżnić krzewów i drzew. Uprawianiem obszaru zajmuje się sekcja ochrony przyrody Dyrekcji Narodowego Parku Bukowego. W ostatnich latach miejscowy przedsiębiorca również pomaga w utrzymaniu obszarów, wypasując na nich węgierskie szare bydło.

Punkt informacyjny pod nazwą „Bukkaljai Kő-út” (Droga Kamienia u podnóża Gór Bukowych) – Eger, w Fellner-tömbelső (w podwórzku bloku Fellner)

bukkalja.info.hu

Urząd Burmistrza; Adres: Cserépfalu, Kossuth út 125.
Tel.: +36 49/423-935; +36 49/423-132 • www.cserepfalu.hu

Mapa: Cartographia Kft.

1. Jaskinia Suba-lyuk (Grotta Suba)	5. Pagórek Túr
2. Dom regionalny Oszlajski	6. Równina Zimna Studnia (Hideg-kút laposa)
3. Szczyt Wapno	
4. Kamienny ul - Wieża Diabła	

Zdjęcia: **Baráz Csaba, Hacsi Tamás, Havasi Norbert, Klein Dávid**

Przygotował: Kaptárkó Természettudományi és Kulturális Egyesület z finansowaniem Norwég Civil Támogatási Alap

www.kaptarko.hu

Katolicki kościół w wiosce Cserépfalu

Kościół kalwiński

Cserépfalu leży 22 km na wschód od Egeru, w dolinie potoku Hór. Pierwsze wzmianki o osadzie z roku 1248 wspominają wioskę pod nazwą Charep, chociaż są ślady istnienia tej wsi już na początku XII wieku. W tym czasie była prywatną własnością egerskiego biskupa Katapana, po którego śmierci majątek przeszedł na własność biskupstwa. Już jako własność króla utrzymują w ewidencji od czasu panowania Ludwika I Wielkiego (Nagy Lajos) albo Karol Roberta (Karol Robert ojciec Ludwika). O jej kościele z czasów Árpáda (Árpád wódz węgierski, protoplasta dynastii Arpadów) możemy czytać pierwszy raz w piśmie z roku 1332. Zamek Cserép budowany w okresie dynastii andegaweńskiej i za czasów Zygmunta (Zygmunt Luksemburski) wykazano w ewidencji jako zamek królewski. W roku 1443 Władysław III Warneńczyk (I. Ulászló) mianuje Berzeviczi Pohárnok Istvána właścicielem majątku wioski i zamku, który po jego śmierci w roku 1462 przechodzi w ręce Rozgonyich. W roku 1495 właścicielem wioski był już Hédervári Ferenc, natomiast w roku 1523 osada przeszła w ręce Báthorych. Idąc śladem Bathorych ludność wioski prawdopodobnie już od lat 1560 przeszła na kalwinizm. Po upadku Egeru, zamek Cserép w roku 1596 bez oporu dostał się w ręce Turków jednak na krótki czas. W XVII-XVIII wieku władca zamku często się zmieniał. Po panowaniu rodziny Nyárich (z wioski Bedeg) zamek i wioska były majątkiem Homonnai Drugeth Zsigmonda i jego żony Eszterházy Mári. Następnymi właścicielami były rodziny Orlik, L!Hullier, Forgach i Eszterházy.

W roku 1753 egerski biskup Szalai Barkóczy Ferenc chciał odzyskać wioskę Cserép we władanie biskupstwa natomiast jego próby zawiodły. Na początku XIX wieku Dessewffi Ferenc był jej właścicielem. Po jego śmierci posiadłość przechodzi na majątek królewski, następnie jest posiadłością rodziny Koháry, później księcia Szász-Coburg-Gotha aż do 1945 roku.

Osada leży u bramy najdłuższej doliny w kraju, doliny Hór. Okolice była zamieszkała już od czasów prehistorycznych. Dowody tego znaleziono w jaskini Suba-lyuk (grota Suba), gdzie w roku 1932 odkryto fragmenty szkieletu dorosłej kobiety i 3 letniego dziecka. Udowodniono, iż byli to neandertalczycy i szkielety są sprzed 60-70 tysięcy lat. Na stałej wystawie, w muzeum Suba-lyuk możemy się zapoznać z wynikami odkryć o znaczeniu archeologicznym groty i znalezionych w niej narzędzi z kamienia oraz z warunkami życia ludzi neandertalskich i możemy zobaczyć również kopie znalezionych kości szkieletów ludzkich.

Znaczące są również w okolicy archeologiczne wykopaliska z epoki prehistorycznej. Ok. 2 km na północ od wioski, na szczycie Wapno (Mész) widzimy rowy z późniejszej epoki brązu, z wczesnej epoki żelaza (kultury kyjatyckiej). Na północ od Szczytu Wapno, w dolinie Zimna Studnia (Hidegkút-lapos) w tamtejszej kopalni piasku znaleziono fragmenty garnków glinianych, wskazujące na złoża z epoki brązu, kamienie służące do kruszenia, resztki ściany z gliny. Z tej doliny pochodzą również wydobyte fragmenty naczyń glinianych pochodzące z okresu wędrówki ludów. W dolinie Hór, na jednym z wąskich, skalistych szczytów gór stał niegdyś zamek Ódor. Dokładne daty wybudowania i zniszczenia zamku nie są znane, zachowały się jedyne pisemne wspomnienia z roku 1351 o istnieniu zamku. Fragmenty fundamentu zachowały się do dziś. Z ruin otwiera się fantastyczny widok na pasmo górskie południowych Gór Bukowych i na okoliczne wioski. W sąsiedztwie zamku na wysokości 494 m n.p.m. znajduje się odkryta w roku 1971 jaskinia Hajnóczy. Jaskinię bogatą w stalaktyty w roku 1982 objęto opieką konserwatora zabytków. Można ją odwiedzić tylko z zezwoleniem i odpowiednim sprzętem. W dolinie Hór, pod zamkiem Ódor, na leśnej polanie stoi regionalny dom Oszlajski, gdzie zwiedzający mogą zapoznać się z trybem życia leśników pielęgnujących las, zwyczajami i przedmiotami używanymi w życiu codziennym.

Trzy rzędy piwnic helyett Piwnice na trzech poziomach

W wiosce Cserépfalu i w jej okolicy możemy się spotykać z pamiątkami kultury kamiennej, jeżeli pójdziemy szlakiem leśnym Wieża Diabła (Ördögtorony). Na północnym-wschodzie od wioski znajdziemy kilka stożków z tufy. Jeden z tych kamiennych uli zwany jest Wieżą Diabła. Stąd też wzięła się nazwa szlaku leśnego. Na stożku można znaleźć 3 kamienne nisze. W sąsiedztwie stożka z tufy znajdują się dwie ciekawe formacje geologiczne: wąwóz potoku Mész i tak zwany Pagórek Túr (Túr bucka), który jest znany z jej ignimbritowych (ignimbrit - skała wulkaniczna) kamiennych słupów.

Wieża Diabła

Na szlaku leśnym prowadzącym do Wieży Diabła (Ördögtorony) - na ścieżce Berezdi - znajdziemy Małe Amerykańskie (Kisamerikai) - jaskinie mieszkalne. Tą dziwną nazwę kalwini nadali temu miejscu pogardliwie, bowiem w czasach, gdy bogatsi mieszkańcy wsi na czas kryzysu gospodarczego na świecie wyemigrowali do Ameryki, biedacy kuli swoje mieszkania w ścianie tuf i tak dorobili się tylko „Małej ameryki” (Kisamerika). Nad ścieżką Berezdai wznosi się Milenijna wieża obserwacyjna. Wieżę obserwacyjną zaprojektował architekt Csete György laureat nagrody Kossutha. Jej kształt przypomina kamienny ul a okna tworzą nisze. Małe otwory w sklepieniu odzwierciedlają gwiazdozbiór Wielkiej Niedźwiedzicy. Budując wieżę obserwacyjną pomiędzy bloki skalne z tufy dopasowano stare rzeźbione kamienie na pamiątkę dawnych kamieniarzy żyjących niegdyś w wiosce Cserépfalu.

W Cserépfalu znajduje się wiele rzędów piwnic, które wybudowano w oryginalnym stylu ludowym i w dzisiejszych czasach też tak są odnawiane. Godne uwagi są berezdalajskie rzędy piwnic, które możemy nazwać nawet wioską piwnic. Są to trzy rzędy piwnic ustawionych kolejno nad sobą na stoku. W rzedzie tych piwnic, w piwnicy Gacsó, wyrzeźbieni na dwóch ścianach, naturalnej wielkości postaci żołnierzy z I wojny światowej strzegą beczek z winem. Zmarli już Gacsó András i Apostol Sándor, w latach 1925-1928 wolne chwile spędzali na rzeźbieniu podobizn żołnierzy. Tutaj też znajduje się piwnica Derda László (kaplica winna-bor-kápolna), gdzie w kamiennych ścianach wykute są biblijne sceny. W trzecim rzedzie piwnic znajdziemy Arenę Pieśni (Nótaaréna), gdzie każdego lata organizowane są muzyczne programy. Miejsce to w rzeczywistości jest piętrową, sztuczną grota w tufie. Stąd wydobywany pył skalny miejscowi mieszkańcy uży-